

УДК 657.631

Дмитерко В.М., Мелих О.Ю.

Головне управління Пенсійного фонду України в Тернопільській області

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В ОРГАНАХ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Dmyterko V., Melykh O.

INTERNAL AUDIT IN THE BODIES OF THE PENSION FUND OF UKRAINE AS AN ELEMENT OF PUBLIC MANAGEMENT

Одним із елементів публічного менеджменту, що забезпечує підвищення ефективності використання державних ресурсів та якості надання послуг центральними органами виконавчої влади є внутрішній аудит. Питанням сутності внутрішнього аудиту, його становлення та розвитку в органах державної влади присвячено значну кількість праць науковців і практиків, зокрема Ж. Коваль, С. Кравцової, Р. Рудніцької, Н. Спіциної, І. Чумакової. Віддаючи належне напрацюванням вчених-економістів з даної проблематики, слід зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні. Внутрішній аудит в органах Пенсійного фонду України являє собою діяльність, яка спрямована на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання державних коштів, виникнення помилок чи інших недоліків у діяльності фонду, його територіальних органів і Державного підприємства «Інформаційний центр персоніфікованого обліку Пенсійного фонду України», та яка передбачає надання незалежних висновків і рекомендацій [1].

Проведенню внутрішніх аудитів в органах Пенсійного фонду України передують планування діяльності з внутрішнього аудиту, яке передбачає визначення простору внутрішнього аудиту, ідентифікацію ризиків у просторі аудиту, оцінку ризиків за впливом та ймовірністю, визначення пріоритетних об'єктів аудиту та частоти здійснення аудиторських заходів, формування та затвердження планів діяльності з внутрішнього аудиту.

У ході проведення досліджень структурними підрозділами внутрішнього аудиту Пенсійного фонду України та його територіальних органів, проводиться два типи оцінок їх діяльності та заходів, що здійснюються для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю: оцінка ефективності та оцінка відповідності. Внутрішні аудити в органах ПФУ здійснюються відповідно до зведеного плану діяльності з внутрішнього аудиту, проєкт якого подається на розгляд і затвердження Голові правління ПФУ до 25 грудня року, що передують плановому.

Процес проведення внутрішнього аудиту складається з п'яти етапів: організація внутрішнього аудиту; планування аудиторського завдання; виконання аудиторського завдання; документування ходу та результатів внутрішнього аудиту; моніторинг врахування рекомендацій за результатами внутрішнього аудиту [1]. У 2021 р. структурними підрозділами внутрішнього аудиту ПФУ та його територіальних органів було проведено 141 внутрішній аудит, з яких – 80 аудитів ефективності та 61 фінансовий аудит та аудит відповідності. У зв'язку з обмеженістю діяльності окремих територіальних органів ПФУ через воєнні дії на території України, у 2022 р. було проведено лише 107 внутрішніх аудитів, з яких 70 % – аудити ефективності.

За результатами проведених аудиторських заходів у 2022 р. було встановлено 4 734 порушення проти 8 576 порушень – у 2021 р. При цьому, питома вага фінансових

порушень у сукупній їх кількості виявлених у 2021 та 2022 роках становила 39,3 % та 31,2% відповідно. Фінансові порушення, що були виявлені структурними підрозділами внутрішнього аудиту ПФУ і його територіальних органів у 2021-2022 рр. та призвели до втрат фінансових ресурсів не перевищували 40% їх сукупної кількості. До прикладу, у 2022 р. підрозділами внутрішнього аудиту було встановлено фінансових порушень на суму 10 226,7 тис. грн, з яких 63% – порушення, що не призвели до втрат та 37 % – порушення, що призвели до втрат фінансових ресурсів. Понад 50% фінансових порушень, які були виявлені у 2022 р. – порушення порядку відшкодування фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених на пільгових умовах, застосування фінансових санкцій до платників та інше (табл. 1).

Таблиця 1

Основні види фінансових порушень за результатами проведених внутрішніх аудитів в органах Пенсійного фонду України

Показники	2021		2022	
	тис. грн	Питома вага, %	тис. грн	Питома вага, %
Виявлені фінансові порушення	17279,2	100	10226,7	100
в т.ч.:				
порушення порядку відшкодування фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених на пільгових умовах, застосування фінансових санкцій до платників та інше	8022,8	46,4	5289,7	51,7
порушення при здійсненні адміністративних видатків та веденні бухгалтерського обліку	3474,8	20,1	2561,0	25,0
порушення при призначенні (перерахунку) та виплаті пенсій	5781,6	33,5	2376,0	23,3

Примітка: розраховано й побудовано автором за даними [2].

У 2021 р. було відшкодовано та поновлено в обліку фінансових порушень на суму 14 856,4 тис. грн, у 2022 р. – 10 656,5 тис. грн. Із 8 576 виявлених нефінансових порушень у 2021 р. та 4 734 – у 2022 р., було усунуто 84,2% та 88,5% відповідно. В цілому, результативність одного внутрішнього аудиту, що були проведені в ПФУ та його територіальних органах за підсумками 2021 р. становила 122,5 тис. грн, у 2022 р. – 82 тис. грн. [2]. Таким чином, внутрішній аудит в ПФУ та його територіальних органах – це інструмент публічного менеджменту, що забезпечує надання їх керівникам незалежних рекомендацій, спрямованих на удосконалення діяльності, підвищення ефективності процесу управління, дає змогу створити систему управління ризиками, попередити неефективне, незаконне та нерезультативне витрачання державних коштів.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та проведення внутрішніх контрольних заходів у Пенсійному фонді України та його органах: Постанова Правління Пенсійного фонду України від 30.07.2021 №23-1. URL: <http://surl.li/hdlzt> (дата звернення: 12.05.2023).

2. Проведення внутрішньої оцінки якості внутрішніх аудитів, аспекти реалізації її результатів. Організація роботи щодо ведення обліку, накопичення звітних даних та формування звітності про результати діяльності з внутрішнього аудиту в органах Пенсійного фонду України: матеріали дистанційного тренінгу (м Київ, 23 лют. 2023 р.) / Управління внутрішнього аудиту Пенсійного фонду України.